

BALOGH RÉKA ROHONYI PÉTER

HOGYAN LESZNEK

– *s lesznek-e* –

a Millenniumi Célokból
fenntartható fejlesztési célok?

Hogyan lesznek

– s lesznek-e – a Millenniumi Célokból fenntartható fejlesztési célok?

BEVEZETŐ

Ebben a kiadványban arra teszünk kísérletet, hogy bemutassuk az ENSZ és a globális civil világ témánkhoz kapcsolódó folyamatait, valamint az ezeket leginkább befolyásoló körülményeket. Mivel hosszú időn át húzódó, roppant komplex történésekről van szó, írásunkba még a fentiek sem férnek bele teljes körűen, illetve részletesen. Egyrészt tartalmi, másrészt pedig folyamatmenedzselési szempontok alapján emelünk ki fő mozzanatokat. Sok idevágó témára nem térünk ki, így például – több más fontos részterület mellett – az OECD ez irányú előkészítő tevékenységére, vagy a nemzetközi, európai uniós és nemzetállami szinten is vélhetően előrehaladó, a szakpolitikák fejlesztési koherenciájának megteremtését célzó folyamatokra sem.

Még nem teljesen biztos, hogy mi lesz a nevük a 2015 utánra vonatkozó fejlesztési céloknak, de egyre több helyen találkozhatunk a Sustainable Development Goals (SDG), azaz a Fenntartható Fejlesztési (avagy Fejlődési) Célok elnevezéssel.

Egy biztos: ahhoz, hogy 2030-ra, vagy akár a századunk közepére elérjük, megközelítsük az emberiség 2015-ben kitűzendő új közös céljait, nagyon komoly szemléletváltásra, paradigmaváltásra van szükség. Megvannak az eszközeink, ám az átütő erejű személyenkénti és közakarati, a közös

cselekvés és a megfelelő együttműködés szándéka még nagyon sok helyen hiányzik. Reméljük, hogy ez a 2015-ös célokról szóló röpké ismertetőnk is segíthet abban, hogy az említett hiányok csökkenjenek.

AZ ELŐZMÉNYEK:

a Millenniumi Fejlesztési Célok

A Millenniumi Fejlesztési Célokat átfogóan tartalmazó dokumentumot, az úgynevezett Millenniumi Nyilatkozatot, az ENSZ 189 tagállama hagyta jóvá 2000 szeptemberében. A Nyilatkozat az ENSZ alapvető értékei mentén annak a nemzetközi közöség által tett vállalásnak a megfogalmazása, ami a globális szegénység leküzdésére és egy mindenki által élhető világ megteremtésére irányul. A Nyilatkozat alapján 8 általános cél került megfogalmazásra, és e 2015-ig megvalósítandó átfogó célokhoz 18 részcélt, valamint 48 indikátort (mérőszámot) rendeltek hozzá annak érdekében, hogy a fejlődés számszerűsíthetővé és értékelhetővé váljon.

A Millenniumi Fejlesztési Célok ¹

1. **CÉL:** A szélsőséges szegénység és éhínség csökkentése
2. **CÉL:** A mindenkire kiterjedő alapfokú oktatás biztosítása
3. **CÉL:** A nemek közti egyenlőség és a nők felemelkedésének előmozdítása
4. **CÉL:** A gyermekhalandóság csökkentése
5. **CÉL:** Az anyai egészségügy javítása
6. **CÉL:** A HIV/AIDS, a malária és más betegségek elleni küzdelem
7. **CÉL:** A környezeti fenntarthatóság biztosítása
8. **CÉL:** Globális partnerség kialakítása a fejlesztés érdekében

¹ <http://www.unmillenniumproject.org/goals/> Röviden MDG-k, az angol Millennium Development Goals-ból

A célok nem jelentettek radikális újítást, mivel többségük a '90-es évek elejétől megrendezett ENSZ konferenciákon meghatározott fejlesztési célokra épít. Jelentőségük abban rejlik, hogy a korábbi kezdeményezésekkel ellentétben átfogó megoldást kerestek a globális problémákra. Még a Nyilatkozat kritikásai is elismerik, hogy először állt rendelkezésre egy, a többség által jobbra-egészeben elfogadott célrendszer, amely – és ez egyik legnagyobb vonzereje – a mérhetőség lehetőségét is kínálta. A célok a fejlődés tekintetében egyfajta nemzetközi konszenzust jelentenek, amellyel egyetérthetünk vagy vitatkozhatunk, de amelyet meg nem kerülhetünk. Alig két évvel a célok határidejének lejárta előtt minden hiányosság és kudarc ellenére világosan látszik az, hogy egy ilyen nemzetközileg jóváhagyott keretrendszer óriási mozgósító erővel rendelkezik.

A jogosan megfogalmazott kritikák ugyanakkor tanulságul kell hogy szolgáljanak egy következő célrendszer kialakítása során. A legkomolyabb kifogások a célok meghatározásának folyamatára vonatkoztak, mivel a kedvezményezett országok a gyakorlatban alig, inkább a donor államok és az ENSZ intézmények befolyásolták ezt a folyamatot. A fejlett országok elköteleződése is megkérdőjelezhető volt, mivel az általuk teljesítendő vállalások (elsősorban a 8. cél) tekintetében nem kerültek a teljesítmény mérését lehetővé tevő számszerű részcélok megfogalmazásra. Talán nem is véletlen, hogy ez az egyik leginkább eredménytelennek bizonyuló millenniumi cél. Ez összefügg azzal is, hogy valójában a célok megvalósításának finanszírozását előre nem oldot-

ták meg megfelelően, ami az egyik legfontosabb gyenge pontja a célrendszernek. A kijelölt célok tekintetében a legtöbbet hangoztatott kritika szerint a keretrendszer túlzottan leegyszerűsítő volt, bizonyos alapvető fontosságú területeket teljesen negligált, mint pl. a klímaváltozás, a migráció, a jó kormányzás, a biztonság, a konfliktusok megelőzésének és kezelésének kérdései. Ráadásul a célok nem vették tekintetbe – és az aggregált (összesített) adatokkal dolgozó statisztikák el is kendőzték – az egyenlőtlenségek növekedésének tényét, illetve a leghátrányosabb csoportok (nők, gyerekek, kisebbségek, fogyatékkal élők stb.) speciális figyelmet kívánó helyzetét, igényeit. A lokális kontextus szintén nem kapott kellő hangsúlyt a globális szinten megfogalmazott célrendszer keretében.

Ha az elvárt eredmények teljesülése tekintetében nézzük a célokat, a legaktuálisabb felmérések szerint is vegyes a kép, ami 2015-re sem várható, hogy radikálisan változni fog. Egyes területeken megvalósultak célok, részcélok, más területeken elmarad az előrelépés a várttól, és nagyon nagyok az egyes régiók, országok között és azokon belül is az eltérések. A siker még akkor sem egyértelmű, ha az eredményeket az 1. cél esetén vizsgáljuk, amelynek pedig egyik rész célja már 2015 előtt teljesült, és 2015-re várhatóan a másik is teljesülni fog. A vállalás szerint az 1990-es szintről a felére csökkentjük a napi 1,25 dollárból élők számát. A számadatok szerint sikerült is 2010-re 47%-ról 22%-ra visszaszorítani a rendkívüli szegénységben élők számát. Ha azonban Kínát nem számítjuk, akkor nem valószínű, hogy a többi fejlődő ország képes

a cél teljesítésére, a 33 legkevésbé fejlett ország közül például mindössze 4 esetében valószínű. Emellett, még ha sikernek is ítéljük az eredményeket, akkor is 1,2 milliárd ember – az emberiség hatoda – él még mindig a létminimum alatt, ráadásul az önkényesen meghúzott szegénységi küszöbérték felett élők aránya is túllontúl nagy, és az ő helyzetük sem sokkal kevésbé kiszolgáltatott, mint a küszöbérték alatt élőké.² Így az ENSZ különböző fórumain és testületeiben folyamatos az egyeztetés és munka, hogy felgyorsítsák a célok teljesülését 2015-ig (e folyamat neve „accelerating progress towards the MDGs”).³

A 2015 UTÁNI FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

A hivatalos folyamatok

A fentiek fényében meghatározó jelentőségű a kérdés, hogy milyen folyamat vezet el a 2015 utáni új fejlesztési keretrendszer kialakításához, és annak végeredménye mennyiben küszöböli ki a korábbi célok hiányosságait, hogy valóban hozzájáruljon a végső szándék eléréséhez, a szegénységben élő emberek életének javításához. Az erre irányuló nemzetközi folyamat már 2010-ben beindult és elsősorban az ENSZ keretein belül több szálon jelenleg is folyik. A két alapvető hivatalos folyamat kiindulópontja egyrészt a 2010-es millenniumi fejlesztési célok részidős ki-

értékelését elvégző ENSZ konferencia volt⁴, másrészt a 2012. júniusban Rio de Janeiróban megrendezett Rio+20 fenntarthatóságról szóló ENSZ csúcstalálkozó.⁵ Előbbi az ENSZ főtitkár feladatául adta a 2015 utáni új fejlesztési célok kidolgozásának beindítását, utóbbi pedig kezdeményezte az ún. Fenntartható Fejlesztési Célok (Sustainable Development Goals – SDG) meghatározását. A két folyamat külön testületekben zajlik⁶, és csak a tavaly szeptemberi ENSZ Közgyűlés óta teljesen egyértelmű, hogy a folyamat végén egy közös célrendszert fognak képezni.⁷ Ennek a jelentősége, hogy ezzel a nemzetközi közösség a szakpolitikai döntéshozatal szintjén is elismeri a szegénység felszámolása, és a nem feltétlenül ehhez kapcsolódó, elsősorban a Föld véges erőforrásaival megfelelően gazdálkodó, fenntartható fejlődést elősegítő célok szétválaszthatatlan egységét.

Az SDG-k kidolgozására irányuló munka a tagországok vezetésével zajlik az államok delegáltjaiból 2013. januárban az ENSZ Közgyűlés által létrehozott Nyílt Munkacsoportban (Open Working Group on Sustainable Development Goals, OWG).

² European Report on Development 2013 - Post-2015: Global Action for an Inclusive and Sustainable Future, ODI-DIE-ECPDM, 2013, 68.o.

³ Id. pl. UN MDG Special Event 25 September: Outcome Document

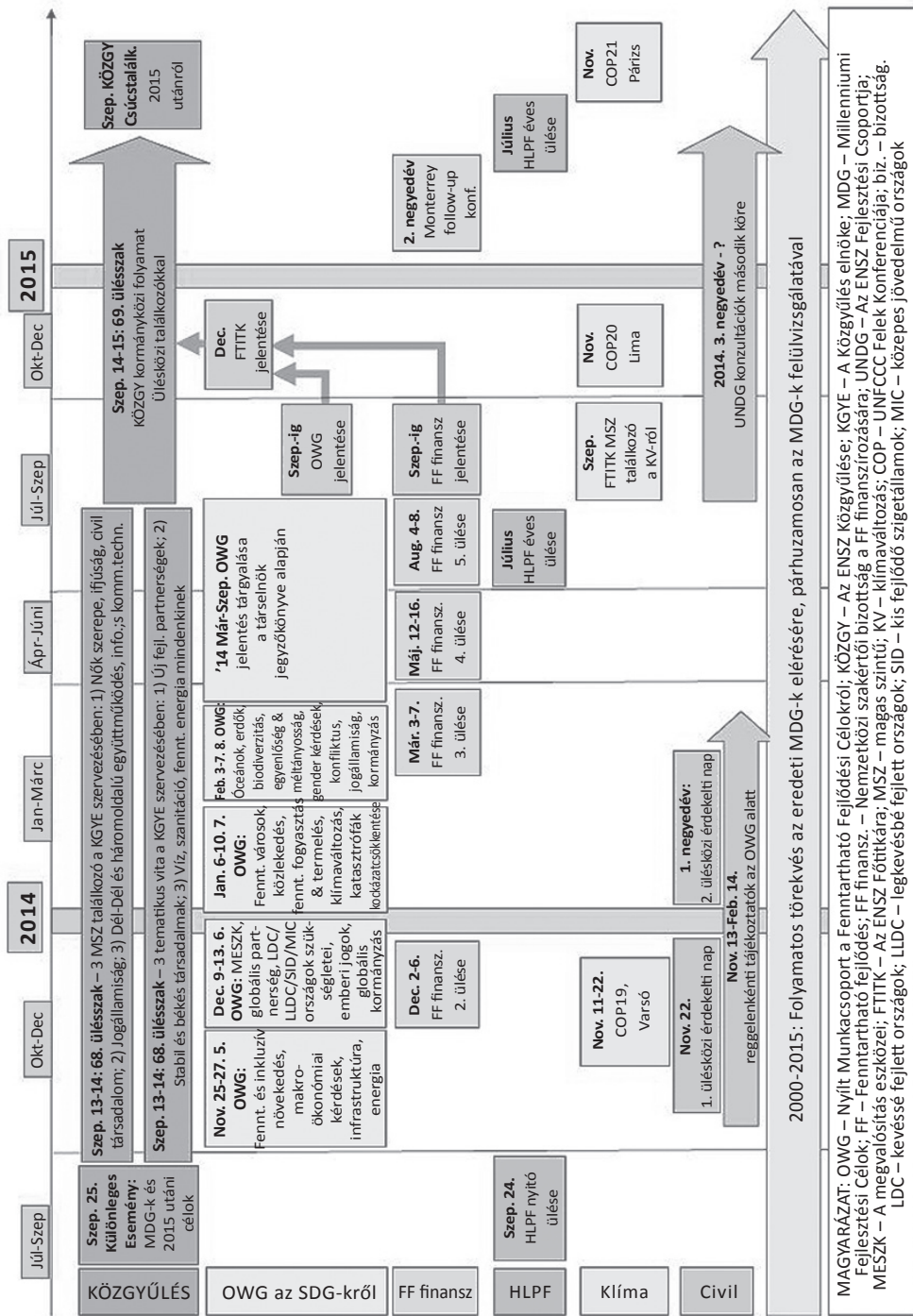
⁴ <http://www.un.org/en/mdg/summit2010/>

⁵ <http://www.uncsd2012.org/>

⁶ A párhuzamosan zajló folyamatokról bővebben

ld.: <http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1561> és <http://www.beyond2015.org/process-glance>

⁷ <http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Outcome%20documentMDG.pdf>

Ehhez a munkafolyamathoz kapcsolódik két másik testület munkája is. Az egyik a 2013 júniusában felállt Intergovernmental Committee of Experts on Sustainable Development Financing, ami egy kormányközi szakértői bizottság a fenntartható fejlődés finanszírozásának kidolgozására. A másik a 2013 szeptemberében létrehozott High-Level Political Forum (HLPF), ami egy hosszú távra tervezett, a magas szintű politikai vezetőket tömörítő kormányközi fórum az ENSZ alá rendelve a fenntartható fejlődés politikai döntéshozatali mechanizmusaként.

A folyamat menetrendje szerint mind-egyik testület elkészíti a maga jelentését és javaslatait (az OWG a konkrét célok megjelölésével), amire alapozva az ENSZ főtitkár állítat majd össze egy egységes jelentést a következő ENSZ Közgyűlés 2014. szeptemberi kezdetéig.

A másik folyamatot az ENSZ főtitkára irányítja és az ENSZ intézményeinek delegáltjaiból és külsős szakértőkből álló testületekben folyik. Ennek keretében zajlottak korábban egyrészt tárgyalások magáról a folyamatról, illetve szerveztek több mint egymillió ember részvételével nemzeti, regionális, tematikus és on-line konzultációkat.⁸ Az ENSZ főtitkár alá tartozó folyamat szereplője volt az ún. High-Level Panel is, amelynek eminens tagjait 2012-ben az ENSZ főtitkára kérte fel szakértőként. A Panel 2013 májusában egy jelentés formájában tette közzé javaslatait a millen-

niumi fejlesztési célok helyébe lépő keretrendszer kapcsán, 12 konkrét célt is megnevezve, amelyekről feltételezhető, hogy a végső célok megfogalmazásának kiindulópontját is jelentik⁹. Ezt a 12 célt mutatjuk be kiadványunk közepén.

A különböző munkafolyamatok és testületek által elvégzett feladatok jelenleg a tartalomgenerálás fázisában vannak. Ez 2014 folyamán fokozatosan – hivatalosan a 2014. szeptemberi 69. ENSZ Közgyűlés kezdetével – átadja a helyét az intenzív kormányközi egyeztetés szakaszának, amelynek során az országok közötti tárgyalások a különböző javaslatokra építve konkretizálják a célokat, hogy azokat az ENSZ Közgyűlése 2015 végén hivatalosan is jóváhagyja.

Egyéb folyamatok

A keretrendszer kidolgozására irányuló hivatalos folyamatok mellett természetesen egyéb kezdeményezések is zajlanak. Egyrészt a szintén ENSZ-es klímátárgyalások is 2015 végén fognak kulminálni a Párizsba tervezett következő csúcstalálkozó kapcsán, ami bizonyosan szintén jelentős hatással lesz a végül elfogandó fejlesztési célokra. Másrészt a kormányok és nemzetközi intézmények mellett egyéb érintettek (civil szervezetek, magánalapítványok, a privát szféra szereplői stb.) is nyomon követik a hivatalos folyamatokat, a konzultációkban aktív szerepet vállalnak, adott esetben saját kampányfolyamatot indítottak be.

⁸Ezkről ld. részletesen: <http://www.beyond2015.org/key-official-processes>; illetve itt később a „Témák szerinti ENSZ konzultációk” c. fejezetnél

⁹A new global partnership: Eradicate poverty and transform economies through sustainable development The report of the High-Level Panel of eminent persons on the post-2015 development agenda, UN, 2013 <http://www.post2015hlp.org/wp-content/uploads/2013/05/UN-Report.pdf>

Utóbbiak közül civil szempontból a legfontosabb kezdeményezés a *Beyond2015* elnevezésű globális civil kampány, ami világszerte 100 országból több mint 900 szervezet részvételével zajlik, és célja ahhoz hozzájárulni, hogy a millenniumi fejlesztési célokat egy erőteljes és legitím keretrendszer váltsa fel.¹⁰ Ehhez a civilek alapvetésként azt fogalmazzák meg, hogy

az új keretnek a korábbival ellentétben technikai célok meghatározása helyett rendszerszintű változásokat kell generálnia, amelyek a politikai hatalom és a javak elosztásának kérdéseit is érintik. Ehhez bizonyos alapértékek és kritériumok, illetve a keretrendszer gyakorlatba ültetésének során alapvető elvek érvényesülését tartják elengedhetetlennek.¹¹

Alapvető értékek

KÖRNYEZETI FENNTARTHATÓSÁG

- bármilyen célrendszernek figyelembe kell vennie a Föld erőforrásainak korlátait, törekednie kell ezeknek az erőforrásoknak az igazságosabb elosztására és fenntarthatóbb használatára.

EMBERI JOGOK

- megkerülhetetlen a fejlődés és fejlesztés emberi jogokon alapuló megközelítése, vagyis minden ember elidegeníthetetlen joga a tisztas emberi élet és megélhetés lehetősége.

A SZEGÉNYSÉG FELSZÁMOLÁSA

- az új keretrendszer nem csupán a szegénység csökkentését, hanem annak teljes felszámolását kell hogy célul tűzze ki.

EMBERI JÓLÉT

- az új célok túl kell hogy lépjenek a szegénység leegyszerűsítő, jövedelemalapú felfogásán, figyelembe kell hogy vegyék az emberi jólét egyéb dimenzióit is, pl. várható élettartam, tiszta és biztonságos környezet, társadalmi kohézió, emberi méltóság stb.

BÉKE ÉS BIZTONSÁG

- a keretrendszer azon a felismerésen kell, hogy alapuljon, hogy a béke és biztonság hiánya, vagyis az erőszak minden formája aláássa a fejlődés folyamatát.

MÉLTÁNYOSSÁG

- az új keretrendszernek hozzá kell járulnia az egyenlőtlenség minden formájának leépítéséhez, és nem csak azokat kell megcéloznia, akiket a legkönnyebb elérni, hanem a leghátrányosabb csoportokra is különösen oda kell figyelnie.

GLOBALIS FELELŐSSÉGVÁLLALÁS

- minden szereplő magáénak kell hogy érezze a célokat és elszámoltatható kell hogy legyen, vagyis ez közös, ugyanakkor a helyi kontextust figyelembe vevő, megkülönböztetett kötelezettségvállalást kell, hogy jelentsen.

¹⁰ A kampány honlapja: <http://www.beyond2015.org/>

¹¹ Ezekről bővebben ld. <http://beyond2015.org/content-discussion>

A végrehajtás elvei

ELSZÁMOLTATHATÓSÁG

- minden szereplő elszámoltathatóságát biztosítani kell a keretrendszernek, sokkal tudatosabb és kidolgozottabb módon, mint a korábbi célok esetében.

BIZONYÍTÉKOK

- a céloknak mind az előzetes meghatározása, mind a megvalósítás alatti időközi felülvizsgálata bizonyítékokon kell hogy alapuljon.

HATÉKONYSÁG

- olyan cél- és indikátorrendszer kialakítása szükséges, amely holisztikusan közelít a problémákhoz, és a szegénységnek nemcsak tüneti kezelését nyújtja, hanem rendszerszintű okait számolja fel.

RÉSZVÉTEL

- az új keretrendszernek biztosítani kell, hogy minden szereplő részt vegyen a folyamatban, de különösen maguk a szegénységben élők.

LÁTHATÓ – ÉS AZ EDDIGI FOLYAMAT SORÁN A CIVILEK IS ÍGY ÉRZÉKELIK –, HOGY A FENTI FELTÉTELEK RÉSZBEN A HIVATALOS SZEREPLŐK AGENDÁJÁT IS ALAKÍTJÁK (ld. a High-Level Panel jelentésében kihangsúlyozott paradigmaváltás 5 eleme), ugyanakkor félő, hogy a sokszor nagyon is eltérő érdekek és nézőpontok közelítése és a minden áron megegyezésre való törekvés miatt bizonyos kulcsfontosságú elemek áldozatul esnek majd a tárgyalások folyamán.

A civilek megítélése szerint ezenfelül a High-Level Panel által javasolt 12 cél sem tükrözi azt a paradigmaváltást, amelyet pedig maga is szorgalmaz.¹²

A High-Level Panel jelentésében megfogalmazott 5 ajánlás a paradigmaváltásra

1. **SENKI NE MARADJON KI** – nem a szegénység csökkenését, hanem teljes felszámolását kell elérni, a leghátrányosabb csoportoknak külön figyelmet szentelve.

2. **A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS LEGYEN A KÖZÉPPONTBAN** – a fejlődés társadalmi, gazdasági és környezeti dimenziói egységet kell hogy képezzenek, hogy fenntartható strukturális változásokhoz vezessenek.

3. **TEREMTSÜK MEG A BÉKE ÉS AZ EHÉZ SZÜKSÉGES HATÉKONY, TRANSPARENT ÉS ELSZÁMOLTATHATÓ INTÉZMÉNYRENDSZER ALAPJAIT** mivel azok a fejlődés és az emberi jólét alapját képezik.

4. **A GAZDASÁGOK ÁTALAKÍTÁSA** – A gazdaságok radikális szerkezeti átalakítására, a fogyasztási szokások újragondolására van szükség a mindenkire kiterjedő növekedés lehetővé tétele érdekében.

5. **ÚJFAJTA PARTNERSÉG KIALAKÍTÁSÁRA VAN SZÜKSÉG** – erősebb szolidaritásra, együttműködésre és kölcsönös elszámoltathatóságra kell, hogy épüljön az új keretrendszer.

¹² A new global partnership: Eradicate poverty and transform economies through sustainable development The report of the High-Level Panel of eminent persons on the post-2015 development agenda, UN, 2013 <http://www.post2015hlp.org/wp-content/uploads/2013/05/UN-Report.pdf>

Az utóbbi időkhöz több lista is napvilágot látott a javasolt célokról. Ezek közül az alábbiakban az ENSZ High-Level Panel-jének 12 általános célterület alatt felsorolt 54 részecélját tartalmazó listáját egy az egyben bemutatjuk. A 2013 májusában publikált lista a szerzők szerint azt hivatott szemléltetni, hogy az egyes kiemelt általános, fő célok hogyan jeleníthetők meg mérhető részecélok formájában. Az összes érdekelt szereplő további együttes gondolkodásának ösztönzése is cél volt.

ÁTALAKULÓ KERETRENDSZER – ALAKULÓ CÉLOK

Az egyeztetési folyamatok 2010-es beindulása után elég hamar látszott, hogy a nyolc millenniumi fejlesztési célból (MDG) a két eddigi „utolsó” terület megerősödése várható a 2015 utáni fejlesztési palettán: leegyszerűsítő megfogalmazásban a környezetvédelemé és a nemzetközi együttműködésé. (A 7. MDG: A környezeti fenntarthatóság biztosítása; a 8. MGD: Fejlesztési célú globális partnerség kiépítése.)

Mind a két területen az elvárható, remélt előrelépések, reformok igen nagy része, ha nem többsége, a fejlettebb országokban, illetve a többnyire onnan vezényelt magánszektori szereplők és nemzetközi intézmények köreiben kell – kellett volna – hogy megvalósuljon a közös globális célok elérése érdekében.

AZ ALÁBBI TUCATNYI ÚJ ÁLTALÁNOS CÉL LÉTREJÖTTÉT NÉZHETJÜK ÚGY IS, MINT

-a korábbi nyolc millenniumi cél, illetve az azok alá eső rész-területek átcsoportosítását; és

-a sok szempontból rosszul álló célok, részcélok több különálló céllá történő szétbontását; illetve

-az eddigi késedelmeket okozó fel- és elismert jelenségek, folyamatok erősebb megjelenítését, javítását, megváltoztatását.

Kérdés, hogy a tervezési folyamatok miért fordultak a ma megfigyelhető irányokba. Vajon azért, mert a fejlettebb országokban is egyre többen látják, hogy a saját házuk táján kellene rendet tenni, megújulni, átalakulni ahhoz, hogy további komoly előrelépések történhessenek a nemzetközi együttműködési és a fenntartható fejlődési területeken? Vagy pedig azért, mert a globális gazdasági erőterek átalakulása folytán a korábban sokkal inkább korlátlanul diktáló fejlettebb országok erre immár rákényszerülnek?

Elmondható, hogy a 2015 utáni nemzetközi fejlesztési agendában, így a Fenntartható Fejlesztési Célokban is előtérbe látszik kerülni a jó kormányzás, a teljes körű szociális és gazdasági fejlődés a béke és biztonság megteremtésével; valamint a környezeti fenntarthatóság.

GLOBALÍIS CÉLOK, ORSZÁGOS RÉSZCÉLOK¹³

JAVASOLT GLOBALÍIS MINIMÁLIS KÖVETELMÉNY, ILLETVE KOMPROMISSZUMOT NEM MEGENGEDŐ CÉL (zero goal):

A MÉRŐSZÁMOT KÜLÖNBÖZŐ TÉNYEZŐK SZERINTI BONTÁSBAN KELL MEGÁLLAPÍTANI:

A CÉLNAK MEGFELELŐ MÉRŐSZÁM KÜTÜZÉSE TOVÁBBI SZAKMUNKÁT IGÉNYEL:

1.
2.
3.

szeregi jelések

1. A szegénység felszámolása

- 1a.** A napi 1,25 dollár alatt élők számát csökkentjük nullára, és csökkentjük x%-kal azoknak a számát, akik az országokban 2015-re meghatározott szegénységi küszöb alatt élnek. ^{1./2.}
- 1b.** Növeljük x%-kal a föld, ingatlan és más birtoktárgyak fölött stabil joggal rendelkező nők, férfiak, közösségek és vállalkozások számát ^{2./3.}
- 1c.** Terjesszük ki a szociális védelmi rendszereket a szegény és kiszolgáltatott emberek x%-ára ^{2./3.}
- 1d.** Fejlesszük a rugalmas ellenállóképességet, és csökkentjük a természeti katasztrófák halálos áldozatainak számát x%-kal ^{2.}

2. A nők és lányok szerepének erősítése és a nemek egyenlőségének kivívása

- 2a.** Akadályozzuk meg és küszöböljük ki a lányok és nők elleni erőszak minden formáját ^{1./2./3.}
- 2b.** Vessünk véget a gyermekházasságnak ^{1./2.}
- 2c.** Biztosítsunk egyenlő jogot a nőknek tulajdon birtoklására és öröklésére, szerződés aláírására, vállalkozás bejegyzésére és bankszámla nyitására ^{1./2.}
- 2d.** Küszöböljük ki a nők hátrányos megkülönböztetését a politikai és gazdasági életben, valamint a közügyekben ^{1./2./3.}

3. Minőségi oktatás és élethosszig tartó tanulás biztosítása

- 3a.** Növeljük x%-kal az iskolaelőkészítő oktatáshoz hozzájutó és azt elvégezni képes gyermekek számát ^{2.}
- 3b.** Biztosítsuk, hogy körülményeitől függetlenül minden gyermek az alapfokú tanulmányai befejezésére képes legyen a minimális tanulási követelményekhez elégséges szinten olvasni, írni és számolni ^{1./2.}
- 3c.** Biztosítsuk, hogy körülményeitől függetlenül minden gyermek hozzáférhessen az alsó középfokú oktatáshoz, és növeljük x%-ra azon serdülők számát, akik elismert és mérhető tanulmányi eredményt érnek el ^{1./2.}
- 3d.** Növeljük x%-kal a munkavégzéshez szükséges gyakorlati és szakmai képességekkel rendelkező fiatal és felnőtt nők és férfiak számát ^{2./3.}

4. Az egészségés élet biztosítása

- 4a.** Vessünk véget a csecsemők és 5 év alattiak megelőzhető halálozásának ^{1./2.}
- 4b.** Növeljük x%-kal a védőoltásokkal teljes körűen kezelt részarányát a gyermekek, serdülők, kockázatnak kitett felnőttek, és idősek körében ^{1./2.}
- 4c.** Csökkentjük x alá a 100 000 főre jutó gyermekágyi halálozások számát ^{1./2.}
- 4d.** Biztosítsuk egyetemesen a nemi élet és a szaporodás egészségét és jogát ^{1./2.}
- 4e.** Csökkentjük a HIV/AIDS, a tuberkulózis, a malária, az elhanyagolt trópusi betegségek és a kiemelt nem fertőző betegségek terhet ^{2.}

5. Az élelmiszer-biztonság és a megfelelő táplálkozás biztosítása

- 5a.** Vessünk véget az éhezésnek és védelmezzük meg minden ember jogát az elegendő, biztonságos, megfizethető és tápláló élelemhez ^{1./2.}
- 5b.** Csökkentjük az öt év alatti gyermekek körében x%-kal a növekedési elmaradás, y%-kal a lesóványodás és z%-kal a vérszegénység arányát ^{1./2.}
- 5c.** Növeljük x%-kal a mezőgazdaság termelékenységét, előtérbe helyezve a kistermelők terméshozamának fenntartható növelését és az öntözési lehetőséghez való hozzáférést ^{3.}
- 5d.** Vezessünk be fenntartható mezőgazdasági, valamint tengeri és édesvízi halászati gyakorlatokat, és állítsuk vissza a kijelölt halfajok állományát fenntartható szintre ^{1.}
- 5e.** Csökkentjük x%-kal a betakarítás utáni termény- és élelmiszerveszteséget ^{3.}

6. A víz és szanitáció egyetemes elérhetőségének biztosítása

- 6a.** Teremtünk meg a biztonságos ivóvíz egyetemes elérhetőségét az otthonokban, iskolákban, egészségügyi központokban és menekülttáborokban ^{1./2.}
- 6b.** Vessünk véget a szabadban való székelésnek, és biztosítsuk a szanitáció egyetemes elérhetőségét az iskolákban és munkahelyekben, valamint növeljük x%-kal a szanitáció elérhetőségét az otthonokban ^{1./2.}
- 6c.** Az édesvízkészletek kimerítését hangoljuk össze az utánpótlással, és növeljük a vízfelhasználás hatékonyságát x%-kal a mezőgazdaságban, y%-kal az iparban és z%-kal a városi térségekben
- 6d.** Minden települési és ipari szennyvizet hasznosítsunk újra, vagy visszabocsátás előtt kezeljük ^{1./3.}

¹³ Átvétel a fent is hivatkozott „Report of the High-Level Panel of Eminent Persons on the Post 2015 Development Agenda”-ból – 30-31. oldal (hozzáférés: 2014.01.22.)

http://www.un.org/en/development/desa/policy/untaskteam_undf/HLP%20P2015%20Report.pdf

7. A fenntartható energia biztosítása

7a. Kettőzzük meg a megújuló energia részarányát a globális energiaszerkezetben

7b. Biztosítsuk a modern energiaszolgáltatás egyetemes elérhetőségét ^{1/2}.

7c. Kettőzzük meg az épületek, az ipar, a mezőgazdaság és a közlekedés energiahatékonysági fejlődésének globális ütemét

7d. Fokozatosan szüntessük meg a rossz hatásfokú fosszilis üzemanyagok támogatását, ami pazarló energiafelhasználásra bátorít ^{1/3}.

8. Munkahelyek, fenntartható megélhetés és méltányos növekedés megteremtése

8a. Növeljük x-szel a jó és méltó munkahelyek és megélhetési források számát ².

8b. Csökkentsük x%-kal a sem oktatásban, sem szakképzésben részt nem vevő, sem munkaviszonyban nem álló fiatalok számát ².

8c. Erősítsük a termelőképeséget a pénzügyi szolgáltatások, valamint az infrastruktúra – például a közlekedés és az információs és kommunikációs technológiák – univerzálisan elérhetővé tételével ^{1/2/3}.

8d. Növeljük x-szel az új startup-vállalkozások számát és y-nal az új termékek hozzáadott értékét a támogató üzleti környezet megteremtése és a vállalkozói szellem ösztönzése révén ^{2/3}.

9. A természeti erőforrás-készletek fenntartható kezelése

9a. Tegyük nyilvánossá és hasznosítsuk minden kormány és jelentős vállalat gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi elszámolását ¹.

9b. Tegyük a fenntarthatóságot számottevőbb tényezővé a kormányzati beszerzések x%-ában ³.

9c. Védjük az ökoszisztémákat, a fajokat és a genetikai sokféleséget

9d. Csökkentsük x%-kal az erdőirtást és növeljük y%-kal az erdőtelepítést

9e. Javítsuk a talajminőséget, csökkentsük x tonnával a talajeróziót, és küzdjünk az elszivatagosodás ellen

10. Jó kormányzás és hatékony intézmények biztosítása

10a. Biztosítsunk ingyenes és egyetemes személyazonosítást, például születési anyakönyvi bejegyzés formájában ^{1/2}.

10b. Biztosítsuk, hogy mindenki élhessen a szólásszabadság, az egyesülés és a békés tiltakozás jogával, és hozzáférhessen független médiához és tájékoztatáshoz ^{1/3}.

10c. Növeljük a közemberek részvételét a politikai folyamatokban, és általában a polgári szerepvállalás minden szintjét ^{2/3}.

10d. Szavatoljuk a közemberek információhoz való jogát és a kormányzati adatokhoz való hozzáférést ¹.

10e. Csökkentsük a vesztegetést és a korrupciót, biztosítsuk a tisztviselők elszámoltathatóságát ³.

11. A stabil és békés társadalom biztosítása

11a. Csökkentsük x-szel a 100 000 főre jutó erőszakos halálok számát, és küszöböljük ki a gyermekek elleni erőszak minden formáját ^{1/2/3}.

11b. Gondoskodjunk róla, hogy az igazságügyi intézmények hozzáférhetőek, függetlenek és forrásokkal jól ellátottak legyenek, és tiszteletben tartsák a tisztességes eljáráshoz való jogot ^{1/2/3}.

11c. Fékezzük meg a konfliktushoz vezető külső stressztényezőket, ide értve a szervezett bűnözéssel kapcsolatos tényezőket is ³.

11d. Fejlesszük a biztonsági, rendőri és bírósági állomány kapacitását, professzionalizmusát és elszámoltathatóságát ³.

12. A támogató globális környezet megteremtése és a hosszú távú pénzügyi tervezés elősegítése

12a. Támogassuk a kereskedelem nyitott, tisztességes és fejlesztésbarát rendszerét, jelentősen csökkentve a kereskedelmet terítők intézkedéseket (ide értve a mezőgazdasági szubvencióit is), egyszersmind növelve a fejlődő országok termékeinek piaci hozzáférést ³.

12b. Eszközöljünk a globális pénzügyi rendszer stabilitását biztosító reformokat, és bátorítsuk a stabil, hosszú távú külföldi magánbefektetéseket ³.

12c. A globális átlaghőmérséklet emelkedését tartsuk a nemzetközi egyezményekkel összhangban legfeljebb 2 °C-kal az iparosítás előtti szint fölött

12d. Azok a fejlett országok, amelyek eddig ezt elmulasztották, kezdjenek konkrét cselekvésbe avégett, hogy bruttó nemzeti össztermékük (GNP-jük) előirányzott 0,7%-át hivatalos fejlesztési támogatásra fordítsák a fejlődő országok részére, valamint GNP-jük 0,15-0,20%-át a legkevésbé fejlett országok részére; a többi ország törekedjen a kiegészítő pénzügyi támogatásra fordítandó önkéntesen vállalt előirányzatának elérésére

12e. Csökkentsük az illegális pénzaramlásokat és az adóelkerülést, és növeljük az ellopott eszközök visszaszerzését x dollárral ³.

12f. Ösztönözzük a kollaborációt, valamint a tudományos, műszaki, innovációs és fejlesztési adatokhoz való hozzáférést ³.

Követelmények a megfogalmazandó célokkal szemben¹⁴:

- meglévő kutatásokkal igazolt kritikus helyzetben segítsenek, megvalósulásuk komoly hatással legyen a fenntartható fejlődésre;
- olyan meggyőző üzenetben öltsenek testet, amely az embereket, cégeket és kormányokat ösztönzi, cselekvésre sarkallja;
- szakzsargon nélkül kommunikálhatóak, könnyen érthetőek legyenek;
- mérhető, nemzetközileg összehasonlítható indikátorok, értékelési adatok felhasználását tegyék lehetővé;
- széleskörűen felhasználhatóak legyenek, olyan országokban is, amik háború, vagy természeti katasztrófa után vannak;
- az előzetes felmérésekben megismert emberek, főként gyerekek, fiatalok, nők, hátrányos helyzetűek és kizsájtottak véleményeit figyelembe véve szóljanak az emberek hangján;
- egyetértésen alapuljanak, amennyire csak lehet az ENSZ tagállamai által korábban aláírt egyezményekre építve, miközben azokon túlmutatóan is törekedjenek az emberek életének jobbá tételére;
- holisztikus, a szegénység és fejlődés valamennyi dimenzióját magába foglaló célrendszer adjanak ki;
- a szegénységből, egyenlőtlenségből és az erőforrások fenntarthatatlan feléléséből fakadó kérdésekre rendszerszintű válaszokat adjanak, és ne csak a tüneteket kezeljék;
- tükrözzék azt, hogy a szegénység felszámolása és a fenntartható fejlődés nem lehetséges egymás nélkül;
- biztosítsák minden szereplő elkötelezett részvételét és egyben elszámoltathatóságát.

MILYEN VILÁGBAN KELL ELÉRNÜNK KITÜZENDŐ CÉLJAINKAT? TRENDEK ÉS KIHÍVÁSOK

„A lehetőség óriási – mohó vágy zúzza szét teljesülését” – F. Dürrenmatt¹⁵

A legnagyobb kihívás: életmódváltásra, szemléletváltásra van szükség

Az ENSZ High-Level Panel-je is azt írja, hogy ahhoz, hogy a 2015-re rögzítendő új célok és keretrendszer 2030-ra elvezessenek bennünket a remélt sikerhez, az kellene, hogy mindenki vállalja, hogy megváltoztatja a gondolkodását és cselekvési módjait.

Mindezt egy olyan változó világban, ahol mára egymilliárddal többen vagyunk, mint 2000-ben, és 2030-ra még egy további milliárddal több ember él majd a földön. A korábban felsorolt öt ajánlás a paradigma-váltásra a remélhetően megváltozó gondolkodásunk és cselekedeteink területeit és irányait igyekszik kijelölni.

¹⁴ A High-Level Panel és a civilek ajánlása.

¹⁵ F. Dürrenmatt: „Fogj tollat?” c. verséből (Nagyvilág 1992/2.), Vidor Miklós fordítása.

Témák szerinti ENSZ konzultációk

2012 májusa óta, „*A Világ, Amit Akarunk*”¹⁶ program keretein belül tizenegy témában rendez az ENSZ tematikus konzultációkat, mindezidáig 88 országban. A cél, hogy a megkérdezett emberek véleménye, érdekeik megjelenhessenek a 2015 utáni célokban és folyamatokban. A témákat felsoroljuk az alábbi ábrán (II. ÁBRA). Jelen kiadvány keretei nem engedik meg a bővebb kifejtést, de az érdeklődőknek (egyben a bő adatsorok kreatív bemutatásait kedvelőknek) mindenképpen érdemes ezen ENSZ program web-

oldalain körülnézni, adott esetben akár bekapcsolódni a folyamatokba. A témák kapcsán lebonyolított egyeztetésekből éppúgy, mint más kutatásokból kiderül, kiemelt figyelmet kell fordítanunk az alábbi nem intézményi, itt „külső”-nek hívott kihívásokra, folyamatokra.

Külső kihívások

Külső kihívásoknak nevezzük azon kérdésköröket, amik nem a nemzetközi fejlesztési terület szereplőinek irányításával vagy többségi részvételével, avagy tőlük teljesen függetlenül is zajlanak.

Egyenlőtlenségek	Kormányzás	Víz
Egészség	Oktatás	Energia
Élelmiszerbiztonság és táplálék	Népességnövekedés és életkori változások	Növekedés és munkahelyek
Konfliktus és törékenységek		Környezeti fenntarthatóság

II. ÁBRA

A gender kérdések előtérbe kerülése és a nők és leányok megerősítése a hetvenes években indult bő két évtizednyi, egyre szervezettebbé váló munka után 1994-ben érte el egyik első csúcspontját, amikor a nemzetközi közösség elfogadta a Nemzetközi Népesedési és Fejlesztési Konferencia Akciótervét¹⁷. A 2015-re elérendő célok segítése céljából az utolsó pár évre létrejött egy magas szintű, korábbi állami vezetőket, képviselőket, kutatókat, gondolkodókat és aktivistákat is tagjai közt tudó munkacsoport.¹⁸ A 2015 utáni célok alakításának, a gender kérdések központi szerepe biztosításának céljából készített jelentéseikből idézünk alább.

„A nők és lányok szerepének erősítése és a nemek egyenlőségének kivívása alapvető emberi jogi kérdés, és alapfeltétele a méltányos és fenntartható társadalmi és gazdasági fejlődésnek.

... Mint a világ népességének fele, ők képviselik a gazdasági növekedés serkentésére és a szegénység felszámolására fordítható humántőkealap felét. A nők mégis következetesen akadályokkal szembesülnek a nemi megkülönböztetés, erőszak és egyenlőtlenség miatt, amelyek súlyosan csorbítják emberi jogukat és szabadságaikat, egészségüket és tanulmányi eredményeiket, termelékenységüket és keresőpotenciáljukat. Azokban az orszá-

¹⁶ <http://www.worldwewant2015.org/>

¹⁷ <http://bocs.hu/kairo-demografia.html>

¹⁸ <http://www.icpdtaskforce.org/>

gokban, ahol a társadalom nagy szelvénye hátrányos megkülönböztetésben részesül, a gazdasági növekedés és a társadalmi fejlődés lelassul.

A nők megerősítése ezzel szemben mindenkinek előnyére és hasznára válik. Ha a foglalkoztatottak aránya a nők körében ugyanakkora lenne, mint a férfiaknál, a GDP 9%-kal nőne az Egyesült Államokban, 13%-kal az eurózónában és 16%-kal Japánban. Ha a nők egyenjogú hozzáféréssel rendelkeznének a mezőgazdasági termelőeszközökhöz, a gazdaságok hozama 20-30%-kal nőhetne, az éhezők száma akár 17%-kal csökkenhetne, az alultápláltak száma pedig akár 100-150 millióval. A nők ezenfelül a férfiaknál számottevően többet fordítanak családjukra és közösségükre – többek között gyermekeik iskoláztatására és egészségére –, ezzel is javítva a szegénység csökkentésének kilátásait. Ahol működik támogató politika, és a nők dönthetnek a szaporodásról, ott a nők eredményesebben boldogulnak mind a családalapítás, mind a produktív vállalkozásokban és a munkaerőpiacon való részvétel terén. Alapvető intézkedés lehet e területen a megfizethető gyermekgondozás biztosítása, valamint a férfiak buzdítása, hogy osztozzanak a gyermeknevelés és -gondozás szerepében és felelősségében. A nők megerősítése megköveteli a nemi alapú erőszak szakpolitikai és törvényértvényesítési úton történő felszámolását is, ami szintén összesített megtakarítást eredményezhet...¹⁹

- 10 nőből akár hét is elszenved fizikai és/vagy nemi erőszakot az élete során, és az első szexuális élmény akár a nők harmadánál lehet kényszer eredménye.
- A serdülő lányok és fiatal nők körében különösen magas az erőszak kockázata. A nemi erőszak az esetek akár 50%-ában 16 év alatti lányok ellen irányul.
- Naponta 800 nő hal meg élete teljében olyan várandóssággal és szüléssel kapcsolatos komplikációk miatt, amelyek megelőzhetőek lennének.
- 222 millióra becsülik azon nők számát a fejlődő világban, akik nem használnak modern fogamzásgátlási módszert, de szeretnék megelőzni a teherbe esést – ennek eredménye 80 millió nem kívánt terhesség, 30 millió nem tervezett gyermek, és 20 millió kockázatos abortusz. A modern fogamzásgátló módszerek globális előfordulási aránya 57%.
- Évente 16 millió serdülő lány szül gyermeket. E korcsoportban az alacsony és közepes jövedelmű országokban a gyermekágyi halálozás a leggyakoribb halálok.²⁰ (TOVÁBBI INFORMÁCIÓK, KISOKOS ARRÓL, HOGY KI MIT TEHET EGYSZERŰEN A HELYZET JAVÍTÁSA ÉRDEKÉBEN AZ ALÁBBI WEBOLDALAKON: nane.hu, patent.org.hu, nokjoga.hu)

Az éghajlatváltozás olyan globális folyamat, amelynek megfékezéséért végzett munkánk – a gender kérdésekkel együtt – talán a legmeghatározóbban fogja eldönteni, hogy a fejlesztési és fejlődési céljainkat el tudjuk-e érni. A személyre lebontott értékek, valamint a legfejlettebb országokban bő 150 évvel ezelőtt meglendült, egyre nő-

¹⁹ High-Level Task Force for the International Conference on Population and Development (ICPD)

<http://beyond2015.org/sites/default/files/PolicyBriefpost2015.pdf> (hozzáférés: 2014.01.23.)

²⁰ <http://www.icpdtaskforce.org/pdf/Beyond-2014/policy-recommendations-for-the-ICPD-beyond-2014.pdf>

vekvő károsanyag-kibocsátások alapján a magyarok, illetve a fejlettebb országokban élők felelőssége óriási. Ez minden egyes ember személyes életvitelére, döntéseire éppen úgy vonatkozik, mint a különböző emberi szerveződésekre az aprótól a hatalmasig (közösségek, cégek, városok, stb.).

Az éghajlatváltozás elleni küzdelem – és a fenntartható fogyasztási és termelési minták elterjesztése – az a terület, ahol a világ fejlettebb országaiban minden egyes ember személy szerint, lokálisan, a mindennapokban talán a legtöbbet tehet a fejlesztési célok megvalósulásáért.

Az éghajlatváltozást okozó emberi tevékenységből adódó kibocsátások akár kétharmada közvetlenül az általunk termelt és használt energiához kötődik.

AZ ENERGIAHATÉKONYSÁGOT ÉS ENERGIATAKARÉKOSÁGOT, VALAMINT AZ ENERGIATERMELÉSBEN A MEGÚJULÓ ENERGIÁKAT A LEHETŐ LEGGYORSABBAN EL KELL TERJESZTENI. ²¹

A fenntarthatatlan energiatermelési módok (például a fosszilis és a nukleáris áramtermelés) fent említett rendszerekkel történő kiváltása a legsürgősebb országos feladatok közé tartozik (lásd német, japán, osztrák, stb. példákat), ám ugyanolyan fontos az egyes emberek, cégek és kormányok felelőssége az energia felhasználásának területén. Az ENSZ Energia csoportja meghirdette, hogy a 2014-től 2024-ig tartó évek a **„Fenntartható Energiát Mindenkinék”** évtizede legyen.

Az éghajlatváltozás mérséklése érdekében is gyakorolt **mértékletes, tudatos fogyasztással** jelentősen hozzájárulhatunk tehát fenntartható fejlesztési célok megvalósulásához is. Nem mind-egy azonban a mikor: ahogy az egykori

nagy-britanniai királyi közgazdász be-számolója, a Stern-jelentés is kimutatta, minél hamarabb cselekszünk, annál olcsóbban megúszhatjuk a rendszer-átalakítással járó költségeket.

Helyszűke miatt szinte csak címszava-san térünk ki még pár alapvető fontos-ságú, a tematikus konzultációkon is elő-térbe került területre:

A MEZŐGAZDASÁG ÉS ÁLLATTENYÉSZTÉS, HALÁSZAT ÉS HALGAZDÁLKODÁS, valamint az erdészetek fenntarthatóvá tétele, az élelmiszer- és textilipar (sőt, minden iparág) vegyianyag-felhasználásának csökkentése elsődleges feladatok.

A KÖRNYEZETVÉDELEM ÉS A TERMÉSZETVÉDE-LEM megerősítése alapvető fontosságú.

VÁROSÍASODÁS: már ma az emberek több mint a fele városokban él, 2030-ra a vi-déki lakosság számbeli csökkenésének beindulása is várható. Azaz fenntartha-tóvá kell tennünk városainkat is.

VILÁGGAZDASÁGI ÁTALAKULÁS: a hatalmi, befolyási súlypontok Kína felé tolódása, a BRICS országok erősödése, a gazda-sági trendek lassú átalakulása mellett a fejlődő országok felgyorsult gazdasága-iban a magánszektor nagysága és jelen-tősége egyre nő, hatása mellett a fejlesz-tési segélyek szerepe egyre csökken.

HÁLÓZATOSODÁS ÉS DECENTRALIZÁCIÓ: há-lózeti rendszereink exponenciális terjesz-kedése várható. Például tizenöt év alatt több mint hatszorosára, mára hatmilliárd fölél ment a mobil-előfizetések száma; de gondolhatunk a küszöbön álló, a főleg vá-rosi szennyvíz- és vízvezeték-hálózatokat érintő, forradalminak jósolt növekedés-re, ahol a beruházások összértéke várha-tóan az energiaszektorbelinek többszörö-

se lesz; illetve ide tartozik az internet és a villamosenergia-termelő és -elosztó hálózatok további terjedése is.

AZ ESÉLYEGYENLŐTLENSÉGEK, A HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉSEK CSÖKKENTÉSE: a legszegényebb 1,2 milliárd ember a világ fogyasztásának 1 százalékáért felelős, míg a leggazdagabb egymilliárd fő a 72 százalékáért.²² A gazdasági mellett a bőrszín, a szexuális orientáció, a vallási vagy ideológiai hovatartozás, a kisebbségi lét, a csökkent munkaképesség, illetve a nemzedékek közti különbség alapján kialakuló esélyegyenlőtlenségek és hátrányos helyzetek csökkentése is elsőrendű fontosságú.

Belső kihívások

Belső kihívás alatt értjük az elsősorban a nemzetközi fejlesztés (NEFE) és a kapcsolódó területek résztvevőit, a terület összes állami, államközi, nemzetközi intézményi, civil szervezeti és privát szereplőjét érintő kihívásokat.

AZ ELSŐ ÉS ALAPVETŐ FELADAT TERMÉSZETESEN MAGUKNAK A CÉLOKNAK A KÖZMEGEGYEZÉSES MEGHATÁROZÁSA. Ezt mindjárt követi a kapcsolódó pontos, reális, mégis ambíciózus mérhető célszámok meghatározása – azaz pl. a fent leközölt bemutatató cél-listában szereplő X-ek és Y-ok kiváltása és az azokból adódó tömérdek más szám kitalálása, egyeztetése. MINDEZEKET ILLETŐEN A GLOBÁLIS EGYETÉRTÉS KIALAKÍTÁSA – HÍVHATJUK EZT A POLITIKAI KONSZENZUS MEGTEREMTÉ-

SÉNEK – MÁR ÖNMAGÁBAN IS AZ EMBERISÉGET PRÓBÁRA TEVŐ FOLYAMAT, AMELY ELSŐDLEGES FONTOSSÁGÚ, ÁM ÖNMAGÁBAN MESSZE NEM ELEGENDŐ.

A célok teljesüléséhez szükséges a nemzetközi és nemzeti intézményi keretek fejlesztése, ezen belül a szakértői testületek és szereplők részére a megfelelő megnövelt felelősségi körök megadása.

Mind a civil, mind pedig a privát szféra jobb bevonása érdekében a konkrét intézményi fejlesztéseken túl sokhelyütt, így Magyarországon is jelentős lépésekre lenne szükség az állami felelősök és a felelősséget vállaló más szereplők részéről az ún. „*enabling environment*”²³ azaz támogatói környezet kialakításában. Ide tartozik az elérhető/megpályázható humán és pénzügyi erőforrások szisztematikus növelése éppen úgy, mint a saját kis kezdeményezéseknek is kedvező nemzeti szintű munkakörnyezet, vagy éppen a döntési folyamatokba való bevonás feltételeinek a megteremtése is.

Ezen kívül szintén éppen csak megemlíthetjük, bár a sikerhez szintén elengedhetetlen a NEFE, a környezetvédelem, az emberi jogi és szociális ellátási területek szereplőinek egymáshoz való közelítése, a kapcsolati hálózatok erősítése és bővítése, a szektorokon átívelő együttműködések jelentős javítása. A kihívásokkal való megküzdéshez szintén szükséges az eddigi ellenőrzési és értékelési folyamatok felerősítése, elterjesztése. Ehhez a globálisan használható ter-

²¹ A fenntartható villamosenergia-rendszer elemei közé tartoznak a hatékonyság-maximalizáláson és a megújulókon túl a decentralizált áramtermelési, átmenetileg a kapcsolt villamos- és hőenergia-termelési és egyéb megnövelt hatékonyságú energiatermelő rendszerek, fogyasztóoldali szabályozási eszközök, hálózatfejlesztések. Ezekre egyre több helyi, régiós, illetve országos szintű jó példa van.

²² http://www.un.org/en/development/desa/policy/untaskteam_undf/HLP%20P2015%20Report.pdf

²³ <http://wiki.cso-effectiveness.org/Enabling-Environment-239?lang=en>

minológia kialakítása és fejlesztése éppen olyan fontos, mint a munkában részt vevő ENSZ szervezeti entitások egy részének megreformálása és megerősítése. Ezen munkák hatékonyságának növeléséhez és minőségbeli javításához szükséges az úgynevezett ADATFORRADALOM leveleznylése. Célzottan ehhez már a következő években az erőforrások jelentős növelését kell végrehajtani úgy a felelős állami szerveknél, mint a nemzetközi intézetekben, a civil és a magángazdasági szereplőknél is.

AZ EU SZEREPE NEMZETKÖZILEG

Az EU összességében a legnagyobb segélydonor a világon, a fejlesztési segély több mint fele innen származik, továbbá a legjelentősebb kereskedelmi partner a fejlődő országok számára²⁴ – ez büszkeséggel tölthet el minden EU-állampolgárt.

De nem elég a legnagyobbnak, a leghatékonyabbnak is kell lenni. Ezenfelül, a felelős vezetői pozícióból adódóan a fenntartható fejlesztési célok területén is irányt kell mutatnia az EU-nak. Az európai fejlesztési konszenzus és más, újabb dokumentumok révén az EU felvázolta már, milyen megközelítést kíván alkalmazni, most azonban konkrét vállalások és tevékenységek szintjén kell tovább bizonyítania: *„A helyes megközelítésnek támogatnia kell az emberek képességét és jogát a fejlődésük útjának megválasztására. Fel kell ismernie, hogy a szabályozat-*

lan piacokon a növekedés önmagában véve még nem feltétlenül egyenértékű az inkluzív növekedéssel. Meg kell találnia a legalkalmasabb módszereket arra, hogy a szükségleteket a szükségét szenvedő országokkal és az ott élő emberekkel, valamint a civil társadalommal közösen kezelhesse.”²⁵

Emellett, „...nem számíthatunk sikerre a jogok védelme nélkül. Nem várhatunk arra, hogy a gazdasági növekedés majd lecsorog mindenkihez. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a történelem tanulságait.”²⁶

A korábban említettek szerint, ahogy globálisan és az ENSZ szűkebb környezetében is a „fejlesztési” és a „fenntarthatósági” területek és útitervek egyre hatékonyabb összekapcsolódásának vagyunk tanúi, úgy az EU-ban is elkezdődött ez a folyamat. Az Európai Bizottság a EuropeAid Fejlesztési és Együttműködési (DEVCO) és a Környezetvédelmi Főigazgatóságok együttes koordinációjára bízta a fenntartható fejlesztési célokkal kapcsolatos ügyeket. A nagy nyilvánosság számára tartott tájékoztatók és konzultációk, valamint az uniós külügyminiszterek és előkészítő szakmai testületeik számos tanácskozása után 2013 február végére a Bizottság kiadta a *„Élhető élet biztosítása mindenki számára: A szegénység felszámolása és fenntartható jövő biztosítása világszerte”²⁷* című közleményét, ami a fent említett két folyamat mielőbbi konvergálását, valamint egységes keretbe foglalását sürgeti 2015 után.

²⁴ http://ec.europa.eu/magyarország/press_room/press_releases/20130227_fenntarthato_fejlodes_hu.htm

²⁵ <http://www.concordeurope.org/8-eu-development-framework#sthash.yL5jWwfa.dpuf>

²⁶ <http://www.concordeurope.org/shaping-development-policy#sthash.lftagBID.dpuf>

²⁷ http://ec.europa.eu/europeaid/documents/2013-02-22_communication_a_decent_life_for_all_post_2015_en.pdf

2015 LEGYEN A NEMZETKÖZI FEJLESZTÉS ÉVE AZ EU-BAN

Erről fogadott el javaslatot az Európai Bizottság. A javaslat a magyar fejlesztési civilek ernyőszervezetét, a HAND-et²⁸ is tagjai közt tudó, az európai nemzetközi fejlesztési civileket összefogó platformtól, a CONCORDE-tól indult, 2011-ben.²⁹ A támogatók szerint a 2015 végéig tartó időszakban már csak azért is muszáj nagyobb hangsúlyt kapnia a fejlesztési együttműködésnek, hogy a EU állampolgárai is jobban megismerjék a mélyszegénységgel szembeni küzdelmet, valamint a humanitárius segítségnyújtást.

MAGYARORSZÁG

A NEMZETKÖZI FOLYAMATOKBAN

Az ENSZ 2015-ös Nyílt Munkacsoportjának magyar társvezetése és az ebből adódó lehetőségek

Magyarország EU tagként befizet az EU nemzetközi fejlesztéseit finanszírozó közös kasszá(k)ba, valamint más nemzetközi szervezeti tagsági és egyéb kötelezettségeinek eleget téve szintén jelentős összegekkel járul hozzá multilaterális fejlesztésekhez. Sajnos szemléletben, a megfelelő jogi környezet kialakításában és használatában, intézményi fejlesztések és kompetenciák tekintetében még a régiónk országai között is eléggé (leg)hátról állunk – bár vannak előremutató jelek.³⁰

A fenntartható fejlesztési célok kialakításának folyamatában például egy magyar diplomata kapta az egyik főszerepet. Az ENSZ Nyílt Munkacsoportjának – melyről tanulmányunk „A hivatalos folyamatok” c részében is esett már szó – társelnöki tisztét Kőrösi Csaba úr, Magyarország New York-i ENSZ Képviselőnek vezetője, rendkívüli és meghatalmazott nagykövet, állandó ENSZ-képviselő tölti be – a másik társelnöki tisztség a kenyai Macharia Kamau-é.³¹

Ahogy a DemNet egy reprezentatív felméréséből³² kiderül, Magyarországon igen nagy szükség lenne általános és szakmai ismeretterjesztésre a nemzetközi fejlesztések területén. Sok magyar nem tudja, hogy bár itthon is nyilván sok a tennivaló, azért Magyarország a világ leggazdagabb húsz százalékába tartozik, s hogy az emberiség sokkal nagyobb része nálunknál rosszabb, sokszor sokkal rosszabb körülmények között él.

Az emberiség új, 2015 utáni céljainak kialakításáról lehetne és kellene társadalmi párbeszédet folytatni a folyamatban, illetve a NEFÉ-ben résztvevő szakemberek bevonásával. Utóbbiak szerepét, tömegek számára segítséget jelentő szakértelmét egyben érdemes lenne az eddigieknél sokkal jobban bemutatni. A lehetőség óriási...

²⁸A HAND-ben a DemNet alapító, illetve jelenleg is elnökségi tag, <http://hand.org.hu/>

²⁹<http://www.concordeurope.org/148-european-year-2015-for-development>

³⁰Az utóbbi időben elkezdődött Magyarország első nemzetközi fejlesztési stratégiájának kidolgozása, melynek sikeres elfogadása esetén megnyílik a lehetőség, hogy a Parlament hamarosan elfogadja az egyszer már majdnem megszületett NEFE törvényt. Remény van némi intézményi fejlesztésre is.

³¹<http://carloangelogonzales.com/wp-content/uploads/2013/06/Infographic-Post-2015-process.jpg>

³²http://www.demnet.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=424%3

Amennyire-szolidaris-a-magyar&catid=20%3Akiadvanyok&Itemid=139&lang=hu

A Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány, azaz a DemNet 1996 óta, az USAID általi alapítása óta foglalkozik nemzetközi fejlesztési kérdésekkel, segíti a civil társadalom fejlesztését Magyarországon és más országokban, elsősorban az EU szomszédságában a Nyugat-Balkánon illetve a Keleti Partnerség országaiban. A DemNet részt vesz a Visegrádi 4-es illetve EU-s nemzetközi fejlesztési politika alakításában is. A célok között szerepel a civil szervezetek fejlesztése, megerősítése, fenntarthatóságuk elősegítése. A DemNet fő tevékenységei: adományosztó és pályázati lebonyolító, magyar illetve európai érdekérvényesítő munka, valamint önálló projektek megvalósítása. A DemNet egyik alapítója és elnökségi tagja a HAND Szövetségnek (www.hand.org.hu), kapcsolódik az európai CONCORD hálózathoz (www.concordeurope.org).

TOVÁBBI FORRÁSOK

- A life of dignity for all: accelerating progress towards the Millennium Development Goals and advancing the United Nations development agenda beyond 2015 – Report of the Secretary-General, UN, 2013
<http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/A%20Life%20of%20Dignity%20for%20All.pdf>
- A new global partnership: Eradicate poverty and transform economies through sustainable development – The report of the High-Level Panel of eminent persons on the post-2015 development agenda, UN, 2013,
<http://www.post2015hlp.org/wp-content/uploads/2013/05/UN-Report.pdf>
- European Report on Development 2013 – Post-2015: Global Action for an Inclusive and Sustainable Future ODI-DIE-ECPDM, 2013 http://www.erd-report.eu/erd/report_2012/documents/FullReportEN.pdf
- The Millennium Development Goals Report 2013, UN, 2013
<http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/report-2013/mdg-report-2013-english.pdf>
- UN MDG Special Event 25 September: Outcome Document
<http://www.un.org/millenniumgoals/pdf/Outcome%20documentMDG.pdf>
- Putting People and Planet First
<http://beyond2015.org/sites/default/files/Putting%20People%20and%20Planet%20First.pdf>
- The Economics of Climate Change – Stern Review <http://www.cambridge.org/us/academic/subjects/earth-hand-environmental-science/climatology-and-climate-change/economics-climate-change-stern-review>
- Jó kormányzás: http://en.wikipedia.org/wiki/Good_governance
- Globális vélemények: <http://www.myworld2015.org/?page=results>
- Tematikus és nemzeti konzultációk az ENSZ égisze alatt: <http://www.worldwewant2015.org/sitemap>
- Nuclear Power, Climate Policy and Sustainability - An Assessment by the Austrian Nuclear Advisory Board
<http://www.sortirdunucleaire.org/Nuclear-Power-Climate-Policy-and>
<http://www.nirs.org/climate/background/austriangovtreport607.pdf>
- UN thematic consultation on energy – submitted by Climate Action Network International and Beyond 2015, 22nd, December 2012.
<http://beyond2015.org/sites/default/files/UN%20thematic%20consultation%20on%20energy.pdf>
- <http://www.unis.unvienna.org/unis/hu/topics/2013/post-15-development-agenda.html>
- A Fenntartható Energiát Mindenkiéért kezdeményezés a kormányzati, az üzleti és a civil szférákból hoz össze vezetésre képes szervezeteket: <http://www.se4all.org/>
- Szent-Iványi Balázs: Az EU nemzetközi fejlesztéspolitikája előtt álló kihívások és válaszok
http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1236/1/kg_2013n1p227.pdf
- A 2005/2006-os európai konszenzus (Együttes nyilatkozat az Európai Unió fejlesztési politikájáról). (EC dokumentum 2006/C 46/01)
http://ec.europa.eu/europeaid/what/development-policies/european/consensus/index_en.htm

TARTALOM

BEVEZETŐ	2. old.
AZ ELŐZMÉNYEK: a Millenniumi Fejlesztési Célok	2. old.
A 2015 UTÁNI fenntartható fejlesztési célok meghatározása	4. old.
A hivatalos folyamatok	
Egyéb folyamatok	
Alapvető értékek	
A végrehajtás elvei	
A High-Level Panel jelentésében megfogalmazott	
5 ajánlás a paradigmaváltásra	
12 FŐ CÉL ALÁ SOROLT 54 FENNTARTHATÓ FEJLESZTÉSI CÉL – ajánlási jelleggel	9. old.
Átalakuló keretrendszer – alakuló célok	
Követelmények a megfogalmazandó célokkal szemben	
MILYEN VILÁGBAN KELL ELÉRNÜNK KITŰZENDŐ CÉLJAINKAT?	12. old.
Trendek és kihívások	
A legnagyobb kihívás: életmódváltásra,	
szemléletváltásra van szükség	
Témák szerinti ENSZ konzultációk	
Külső kihívások	
Belső kihívások	
AZ EU SZEREPE NEMZETKÖZILEG	17. old.
2015 legyen a nemzetközi fejlesztés éve az EU-ban	
Magyarország a nemzetközi folyamatokban:	
Az ENSZ 2015-ös Nyílt Munkacsoportjának	
magyar társvezetése és az ebből adódó lehetőségek	

SZERZŐK: Balogh Réka – szakpolitikai munkatárs, Nemzetközi Humanitárius és Fejlesztési Civil Szövetség (HAND)

Rohonyi Péter – nemzetközi fejlesztéspolitikai munkatárs (DemNet)

IMPRESSZUM

On-line elérhető: v4aid.eu/hu/kiadvanyok/hatteranyagok. Megjelenik Budapesten, 2014. januárban. Felelős kiadó: Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány (DemNet, cím: 1052 Budapest, Apáczai Csere János u. 1.). Felelős szerkesztő: Rohonyi Péter. Tördelés és grafika: Zergényi-Molnár Márta. Nyomtatás: Nagy és Társa Kft. Nyelvi lektor: Balogh Dániel - A kiadvány az Európai Unió **EuropeAid** programja támogatásával jelenik meg a „V4 Aid – United support for Millenium Development Goals” című, DCI-NSAED/2009/371 számú projekt kereti közt, Partnerek a cseh People in Need, a szlovák PMVRO és Demokratic Change Slovakia, valamint a lengyel PHO, a Polish Humanitarian Organisation. A kiadvány tartalma nem feltétlenül tükrözi az Európai Unió véleményét. ISSN 2064-4922 ISBN 978-963-08-8734-2